

Tutkimus vaalikoneiden käytöstä ja suhtautumisesta vaalikoneisiin: VAALIKONEET KOETAAN HYÖDYLLISIKSI

Vaalikoneet ovat helppo ja hyvä tapa tutustua ehdokkaisiin

Vaalikonetutkimuksessa selvitettiin vaalikoneiden käyttäjien mielikuvia vaalikoneista. Tuloksia on mahdollista verrata koko väestön näkemyksiin asiasta.

Tulosten mukaan valtaosa vaalikoneita käyttäneistä arvioi vaalikoneiden olevan hyvä tapa tutustua ehdokkaiden näkemyksiin ja niitä olevan helppo käyttää. Melko yleisesti vaalikoneiden ajatellaan olevan myös tarpeellisia äänestäjien kannalta. Melko moni arvioi myös, että vaalikoneet pistävät ehdokkaat pohtimaan asioita myös kansalaisten kannalta.

Näkemyksiä, joiden mukaan vaalikoneet alistaisivat ehdokkaat sirkuspelleiksi, olisivat tarpeettomia tai sekoittaisivat ajatuksia ehdokkaista, ei juurikaan esiintynyt. Arvioita, joiden mukaan vaalikoneita olisi liian paljon, esiintyi enemmän kuin sellaisia, joiden mukaan niitä olisi liian vähän.

Kun vaalikoneiden käyttäjien mielikuvia verrataan suuren yleisön mielikuviin käy ilmi se, että vaalikoneiden käyttäjät suhtautuvat selvästi myönteisemmin. Suuren yleisön keskuudessa vaalikoneet koetaan useammin pelkäksi leikiksi ja viihteeksi kuin itse koneella kävijöiden keskuudessa. Vaalikoneista kokemuksia omaavat ottavat koneet vakavammin kuin väestö keskimäärin.

Enemmistö vaalikoneiden käyttäjistä äänesti muuta ehdokasta kuin koneen tarjoamaa

Enemmistö viime eduskuntavaaleissa vaalikoneita käyttäneistä vertasi omia näkemyksiään ehdokkaiden käsityksiin, mutta äänesti kuitenkin ehdokasta, jota mikään kone ei ehdottanut ensimmäiseksi. Vaalikoneiden antamat tulokset eivät kuitenkaan suuremmassa määrin hämmentäneet vaalikoneiden käyttäjiä, sillä vain alle viidennes koki tämänkaltaisia tuntemuksia.

Kaksi viidestä koneiden käyttäjistä keskusteli vaalikoneiden tuloksista ystävien tai tuttavien kanssa. Reilu neljännes tunnustaa, että vaalikone helpotti heidän ehdokasvalintaansa. Yksi kuudesta äänesti vaalikoneen tarjoamaa ehdokasta, koska hänellä ei ollut omaa suosikkiehdokasta tiedossa.

Vaalikoneilla käyneet seuraavat ja havainnoivat vaaleja koskevia asioita eri tietolähteistä useammin kuin äänestäjät keskimäärin

Kaikilta vastaajilta, äänestivät he tai eivät, kysyttiin, mitä kaikkia eduskuntavaaleihin liittyviä asioita he seurasivat tai huomasivat vaalikampanjan aikana.

Vaalikoneiden käyttäjät havainnoivat viime eduskuntavaaleihin liittyviä asioita enemmän kuin keskivertoäänestäjäkunta. Valtaosa näki tai huomasi vaalimainoksia sekä seurasi juttuja television uutis- ja ajankohtaisohjelmista. Vaalikoneilla vierailleet myös seurasivat sanomalehtien vaalikirjoittelua useammin kuin väestö keskimäärin.

Internetin ohella tiedotusvälineiden uutis- ja ajankohtaisjutut olivat tärkeitä tietolähteitä vaalikoneita käyttäneiden keskuudessa

Äänestäneiltä tiedusteltiin, missä määrin he saivat tietoa äänestyspäätöksensä tueksi eri lähteistä. Tulosten mukaan viime eduskuntavaaleissa äänestäneet vaalikoneiden käyttäjät saivat tietoa äänestyspäätöksen tueksi monista lähteistä enemmän kuin keskivertoäänestäjät. Ero on suuri etenkin kun kyse sanomalehtien kirjoittelusta, television uutis- ja ajankohtaisohjelmista sekä ehdokkaiden ja puolueiden internet-sivuista.

Vaalikoneiden käyttäjien keskuudessa monet tiedonsaantikanavat olivat merkittävämmässä asemassa kuin äänestäjien keskuudessa keskimäärin. Oikeastaan vain vaalimainonta sanomalehdissä osoittautui vähemmän tärkeäksi vaalikoneella kävijöille verrattuna väestöön keskimäärin.

Vaalikoneilla kävijöiden keskuudessa internetin vaalikoneet asettuvat tiedonsaantikanavana ykkössijalle. Koko väestön keskuudessa television sekä sanomalehtien vaaleihin liittyvät uutis- ja ajankohtaisjutut ajavat vaalikoneiden ohitse. Kuitenkin myös väestön keskuudessa vaalikoneet ovat tasavertainen tiedonsaantikanava television perinteisten vaaliohjelmien kanssa.

Vaalikoneiden käyttäjät vierailivat vähintään kahdella koneella ja useamman kerran

Enemmistö (63 %) viime eduskuntavaaleissa vaalikoneita käyttäneistä kävi useammalla kuin yhdellä vaalikoneella. Vain yhdellä koneella kävijöitä oli vaalikoneen käyttäjistä reilu kolmannes (36 %). Äänestämään lähteneet kokeilivat useampia koneita kuin äänestämättä jättäneet vaalikoneiden käyttäjät.

Tavanomaisesti käytiin koneilla myös useammin kuin yhden kerran. Vain reilu neljännes (27 %) vaalikoneita käyttäneistä kävi testaamassa ehdokkaita yhden kerran. Valtaosa siis kävi vähintään pari kertaa (73 %). Ne, joilla oli kokemusta vaalikoneista aiemmista vaaleista kävivät koneilla useammin kuin sellaiset vaalikoneen käyttäjät, jotka tutustuivat näissä vaaleissa koneeseen ensimmäistä kertaa.

Vaalikoneilla käyntikerrat ovat yhteydessä äänestämässä käymiseen. Ääntään käyttäneet vierailivat vaalikoneilla useammin kuin ne, jotka eivät äänestäneet. Äänestämättä jättäneille vaalikoneella kävijöille oli melko tyypillistä yksi käyntikerta.

Eniten käytetyt vaalikoneet olivat Ylen (75 %), MTV3:n (52 %) ja Sanoman (37 %) koneet. Kaikki muut vaalikoneet jäivät käyttöasteessa selvästi kolmen päämedian varjoon. Muista koneista on syytä mainita nuorten ja opiskelijoiden vaalikone (14 %) sekä maakuntalehtien ylläpitämät vaalikoneet (11 %).

Kokoomus oli viime eduskuntavaaleissa vaalikonekansan suosikki puolue

Tutkimuksesta saadaan vihjeitä myös siitä, minkä puolueiden ehdokkaita vaalikoneiden käyttäjät äänestivät viime eduskuntavaaleissa. Tällainen arvio on mahdollista tehdä, kun verrataan vaalikoneaineiston antamia tietoja koko väestön keskuudessa toteutetun vaaliseurantatutkimuksen tietoihin.

Vaalikoneita käyttäneet äänestivät keskivertoäänestäjäkuntaa useammin Kokoomusta (31 %). Toinen puolue, joka sai keskimäärää enemmän ääniä vaalikoneiden käyttäjiltä, olivat vihreät (17 %).

Keskustan suosio vaalikoneiden käyttäjien keskuudessa oli 17 % ja SDP:n vain 12 %. Vasemmistoliitto kokosi vaalikoneiden käyttäjien parissa lähes saman kannatuksen (7 %) kuin äänestäjien keskuudessa keskimäärin. Lähelle valtakunnallista eduskuntavaalikannatusta ylsivät myös Kristillisdemokraatit (5 %), RKP (5 %) sekä perussuomalaiset (4 %).

Tulokset myös viittaavat siihen, että vaalikoneilla käyneet äänestivät vaaleissa aktiivisemmin kuin väestö keskimäärin. Arviolta noin 71 % vaalikonekokemusta omaavista käytti ääntään käydyissä eduskuntavaaleissa kun kaikkien äänoikeutettujen keskuudessa äänestysprosentti oli vajaat 68 %.

Tutkimuksesta

TNS Gallup Oy kokosi kaksi tutkimusaineistoa viikko viime eduskuntavaalien jälkeen. Pääasiallinen tutkimusaineisto edustaa maan 18–64-vuotiaita vaalikoneiden käyttäjiä ja haastatteluja tehtiin kaikkiaan 3.002. Tutkimusaineisto koottiin sähköisesti valtakunnallisesta edustavasta n. 30.000 ihmistä käsittävästä tietopankista.

Keskivertoäänestäjiä koskeva toinen tutkimusaineisto koottiin Gallup Kanavalla, joka on myös sähköinen tiedonkeruualusta. Tutkimuksen näyte edustaa maan 18 - 74 vuotta täyttäneitä väestöä poislukien Ahvenanmaa. Haastattelujen kokonaismäärä oli 1.171.

Selvitys on osa laajempaa tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää tiedotusvälineiden ylläpitämien vaalikoneiden merkitystä. Tutkimushanketta vetää dosentti Juri Mykkänen Helsingin yliopistosta. Helsingin Sanomain Säätiö on rahoittanut tutkimushanketta. Apua tutkimuksen käytännön toteuttamiseksi ovat antaneet Helsingin Sanomat, MTV3 ja Yle.

Lisätietoja antavat:

Juri Mykkänen, dosentti
puh. 040-549 7003

Tom Moring, professori
puh. 050-3019420

Juhani Pehkonen, toimialajohtaja
puh. 040-5572393